

12. APRILL—KOSMONAUTIKAPÄEV

Keset tühjust jäist ja tähti kuumi ruumikõverustes vappub laev. Tähelaeva Maalt viib läbi ruumi mootorite raugematu raev.

On Galaktikale avand süle
Inimese valitsetav tsoon.
Ümbertehtud loodust mõõtmaks üle
megaparsek paras etalon.

Võidud rasked, ülevad ja suured,
tähelaeva ruumi neelav hord...

Kuid on nende saavutuste juured
seal, kust ESIMENE startis kord!

PAUL OJA

Nr. 12 (779)

Reedel, 11. aprillil 1975

XXVI AASTAKÄIK

KOHTUMINE SÕJAVETERANIST KIRJANIKUGA

Raamatukogu korraldas Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 30. aastapäeva tähistamise ürituste sarjas 31. märtsil kohtumise kirjanik-sõjaveteran Paul Kuusbergiga.

Suurde lugemissaali Mustamäel kogunes üliõpilasi (peamiselt keemiateaduskonnast ja elektroautomaatikateaduskonnast), raamatukogutöötajaid ja õppejõude-sõjaveterane, kellel oli võimalik kaasa elada P. Kuusbergi loomingu meenutuste oma elu- ja loomingulisest teest. Viimast on tugevasti mõjutanud üleelatud ajaloolised sündmused, mis on teritanud kirjaniku sotsiaalselt pilku. 8-aastase poisikesena nähtud 1. detsembri ülestõus jättis tulevase kirjaniku hinge unustamatu jälje. 1940. a. juunipöörde tervitas P. Kuusberg juba tead-

MÕÖDUNUT MEENUTADES

liku klassivõitlejana. Karm sõda, samuti pingelised sõjajärgsed aastad olid kirjaniku küpsemise ajaks, mille probleemide-rohkus on kirjanikku korduvalt sundinud romaani kirjutamiseks sulge haarama («Enn Kalmu kaks mina», «Südasuvel», «Andres Lapeteuse juhtum», «Üks öö»).

P. Kuusbergi looming on õige mahukas. Selles võib veenduda ka raamatukogu teaduskirjanduse osakonnas avatud näituse põhjal.

Kohtumisel saime osa ka kirjaniku lähematest tulevikuplaanidest. Ajakirja «Looming» peatoimetajana jäävad P. Kuusbergile loometööks ainult öhtutunnid ja nädalalõhud. Ometi on

lõpetamisel järjekordne romaan, ees ootab aga filmistsenaariumi kirjutamine.

Oma lemmikkirjanikuks peab P. Kuusberg A. H. Tammsaaret, kelle teoste korduv ülugemine pole huvi nende vastu kahandanud, vaid aidanud neis avastada uusi sügavusi.

Kirjanik rõhutas, et ka ilukirjanduse lugemine nõuab kannatlikku meelt, püsivust ja jonni, et mitte vahele jätta igavana tunduvat lehekülge. Ainult nii on võimalik tõsta lugemise kasutegurit, tunda lugemisest naudingut ja avastada väärtusi, mis on teosesse talletatud.

ANNE PEBRE

KORDALÄINUD ÕHTU

28. märtsil korraldati õhtu teemal «30 aastat võidust Suures Isamaasõjas». Seekordseteks organiseerijateks olid majandus- ja elektroenergeetikateaduskonna komsomolibürood.

Külalisteks olid erualampolkovnik A. Laur, Eesti Laskurkorpuse 7. diviisi luureüleml, kes praegu töötab TPI raamatukogu välissuhete sektori juhatajana, ja erumajor Hardi Tiidus, sama diviisi poliitosakonna vaneminstruktor, kes praegu juhib Eesti Televisiooni meelelahutussaadete toimetust.

Külalised kõnelesid oma võitluste ja tagasituleku huvitavatest seikadest. H. Tiidus oskas kupledele kaasa laulma panna kõik kohalviibijad.

Oma oskust sõjaasjanduses proovisid kahe teaduskonna võistkonnad. Pingelises heitluses jäi tulemusena 32:26 peale majandusteaduskond. Võitjate hulka kuulusid Aadu Hiitamm (TI-61), Peeter Lindemann (TI-61), Juri Semenjuk (TE-47), Heino Sakeus (TP-61), Hanno Rohila (TI-61).

Tantsust tunti rõõmu stereomuusika abil. Jõudu ja jaksu teistele teaduskondadele sarjaürituse korraldamiseks!

MAJANDUSTEADUSKONNA JA ELEKTROENERGEETIKA-TEADUSKONNA KOMSOMOLIBÜROOD

ARVUTI-PÄEV

Eelmisel reedel tulid esimest korda kokku elektronarvutite eriala vilistlased. Kateedrijuhataja Ustus Agur:

«Esimene lend lõpetas 1971. aastal, siamaani on sel erialal diplomi saanud 116 inseneri. Neist oli kohal umbes kaks kolmandikku. Organiseeris kateeder ise, meil töötab siin kuus oma eriala lõpetanut. Praegustest tudengitest võtsid osa 3., 4. ja 5. kursused. Pidulikus osas esines Raul Tavast küberneetikainstituudist. Ta rääkis mini-arvutite arengust ja rakendamist. Enn Tõugu ettekande teemaks olid moed programmeerimises ja selle edasised suunad, sideministeeriumi arvutuskeskuse ülem Endel Tajur iseloomustas andmeside tänapäeva taset maailmas, NSV Liidus ja Eestis. Hinnatav on, et ettekanded olid sisukad, heal tasemel. Ma ise rääkisin kateedri ajaloost, tulevikuplaanidest. Küberneetikainstituudi arvutuskeskuse juhataja Arnold Reitsakas, üldtunnustatud praktilise arvutus- ja tehnika alal ja üks väheseid ENSV teenelisi inseneri, vestis praktikalistest probleemidest arvutuskeskuses. Õhtul oli koosviibimine kohvik-sööklas «Sakala», kus kolmanda kursuse tudengid oma erialasse «sisse õnnistati».

Kokkuvõttes — üritus läks hästi korda, see ei olnud mitte ainult meelelahutus, vaid õnnestus ka sisuliselt, aitas kujundada kollektiivsustunnet, taastada suhteid kateedri ja lõpetanute vahel. Niisugused kohtumised võiksid saada regulaarseteks.»

Vestelnud URMI REINDE

* 1. märtsil alanud tähtis üritus komsomolielus — komsomolidokumentide vahetamine — jõudis 25. märtsil ka meie instituuti.

Anti pidulikult üle esimesed uued komsomolipiletid meie üliõpilastele. Esimestena said uued komsomolipiletid õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlased Liidia Gorbunova (keemiateaduskonna neljas kursus), Roode Liias (majandusteaduskonna neljas kursus) ja Hergi Kruusimaa (keemiateaduskonna kolmas kursus).

Pildil vasakult: Roode Liias, Liidia Gorbunova, Hergi Kruusimaa ja komsomolikomitee sekretär Toomas Masing.

MIS ON AÜVK

ÜLIÕPILASNOORSOO KOMISJON

Tema täpne nimetus: Hari-dusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee üliõpilasnoorsoo komisjon. Tegutseb juba viiendat aastat, koondades endas viie Eesti kõrgema kooli: TPI, TRÜ, TPedI, ERKI ja TRK a/ü. esindajaid. Välja on jäänud ainult EPA, kes kuulub põllumajandustöötajate a/ü. süsteemi.

Tänu komisjoni esimehe Jüri Kurba ja viie liikme aktiivsele tegevusele on komisjoni osa kõrgemate koolide a/ü. üliõpilasaktiivi omavaheliste sidemete arendamisel omandanud tunduva tähtsuse. Praegu, mil igal instituudil ja ülikoolil on seoses üliõpilaste arvu kasvuga siseprobleemide hulk paisunud mitmekordseks, polekski võimalik ilma vastava koordineeriva organita kõigi nimetatud koolide ametiühinguorganisatsioonide üheaegne tegevus ürituste korraldamisel.

Komisjonil ei puudu sidemed ka ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonnaga ja selle juures tegutseva üliõpilasnoorkoguga. Üliõpilasosakonna juhataja Mait Aadna on alati abistanud nõu ja jõuga. Üliõpilasnoorkogu esimees Andres Raa on AÜVK üliõpilasnoorsoo komisjoni liige.

Komisjonil on oma tööplaan, mis koostatakse üheks aastaks.

Plaanis on sotsialistlik võistlus, töö-, olme- ja puhketegevuste konkursid, teiste liiduvabariikide samalaadsete komisjonide tööga tutvumine, seminaride ja täidlusülevaatuste ettevalmistamine ning läbiviimine jms. Tänavu kevadel on kavas korraldada ENSV kõrgemate koolide vaheline viktoriin tähistamaks Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 30. aastapäeva.

Üheks suuremaks ürituseks vabariigis on a/ü. üliõpilasaktiivide iga-aastaste kokkutulekute organiseerimine. Mõõdunudaastane kokkutulek Viljandis oli tihe seminarõppus kõigile delegaatidele.

Tänavu organiseeritud kokkutulek 1.—2. märtsil Viitnas oli sisult puhke-seminarilaager, kus a/ü. üliõpilasaktiiv ja neid abistavate organisatsioonide esindajad tulid kokku mõtteid vahetama oma tööst ja kohast kõrgemas koolis. Selliste kokkutulekute peamine eesmärk on tihendada ENSV kõrgemate koolide ametiühinguorganisatsioonide ja -aktivistide omavahelisi sidemeid, levitada ametiühingutöö organiseerimise kogemusi.

GENNADI SAKS
AÜVK üliõpilasnoorsoo komisjoni liige

SOTSIALISTLIK VÖISTLUS

AASTAKOKKUVÕTTED

1974. aasta töi sotsialistliku võistluse korraldusse meie institutsiooni mõndagi uut. Kõige tähtsamaks tuleb lugeda seda, et mitmed seni suhteliselt lahus eksisteerinud võistluse vormid omandasid laiemat ulatust ja muutusid organisatsiooniliselt ühtsemaks. Seda tänu kokkuvõtete tegemise unifikatsioonile süsteemi kasutusele võtmisele, mis võimaldas laiendada varem teaduskondadevahelises sotsialistlikus võistluses kasutatud ja end õigustanud süsteemi kõikile instituudi struktuursetele alajaotustele: teaduskondadele, kateedritele, teadusliku uurimise laboratooriumidele, isemajandavatele ja administratiivsetele allasutustele.

14. märtsil toimunud instituudi töötajate üldkoosolekul tehti kokkuvõtteid üldnimetatud sotsialistliku võistluse alaliikide tulemustest 1974. aastal. Peale uudsete oli kaasunud võistlusega omajagu ootamatustki. Toimus ju paremate kateedrite, teadusliku uurimise laboratooriumide, isemajandavate ning administratiivsete allasutuste väljasegitamine esmakordselt. Kuna võistluse juhend on ilmunud meie rotaprintis ja leidnud valgustamist ka TP veergudel (vt. TP nr. 35, 1974), siis asumegi kokkuvõtete endi juurde.

TEADUSKONDADEVAHELISE SOTSIALISTLIKU VÖISTLUSE süsteem on viimase kolme aasta jooksul põhiliselt välja kujunenud. Ainsaks oluliseks muudatuseks, mis viidi uude juhendisse sisse, oli õppetöö aktiivsuskoefitsiendi moodustamine täielikult eksperthinnangute alusel. Ekspertide statistiliselt töödeldud hinnangute kohaselt olid õppetöös paremateks keemia-, majandus- ja ehitusteaduskond. Pedagoogilise kaadri kvalifikatsiooni ja selle kasvu näitajad olid kõige paremad ehitus-, keemia- ning elektroautomaatika-teaduskonnas. Teadustöö on parem keemia-, majandus- ja elektroautomaatika-teaduskonnas. Metoodikatöö on heal järjel majandus-, keemia- ja ühiskonnateaduste teaduskonnas. Ühiskondlik-poliitilises tegevuses on aktiivsemad keemia-, majandus- ja ehitusteaduskond. Arväärtajates saavad summaarselt paremateks olla need teaduskonnad, kes toodud viies loetus kõige sagedamini esinesid, seega — keemia-, majandus- ja ehitusteaduskond. Ka ekspertide arvamus teaduskondade üldjärjestuse suhtes langeb arväärtajate põhjal leituga esimese osas täielikult kokku. Teaduskondadevahelise sotsialistliku võistluse võitjaks tuli juba kolmandat aastat järjest keemiateaduskond. Teiseks jäi majandusteaduskond, kolmandaks — ehitusteaduskond.

KATEEDRITEVAHELINE SOTSIALISTLIK VÖISTLUS toimus samades tööloikudes kui teaduskondadevaheline. Erinevuseks oli võistluse kahevõrulisus. Esimeses voorus selgitati teaduskonnasiseselt paremaid kateedrid, kelle vahel korraldati teine voor instituudi paremate väljasegitamiseks.

Teaduskondade 1974. aasta paremateks kateedriteks tunnistati

- * poliitökonoomia kateeder,
- * graafika kateeder,
- * soojusenergeetika kateeder,
- * automaatika kateeder,
- * masinaehituse tehnoloogia kateeder,
- * toiduainete tehnoloogia kateeder,
- * ehitustehnoloogia kateeder,

* informatsioonitöötlemise kateeder,

* üldtehniline kateeder (Kohtla-Järvel.)

Loetletud üheksa kateedri paremusjärjestuse selgitamisel osutusid arväärtajate põhjal paremateks poliitökonoomia, ehitustehnoloogia ja toiduainete kateeder. Ekspertihinnangute kohaselt peeti paremateks poliitökonoomia, toiduainete tehnoloogia ja automaatika kateedrid (viimased kaks võrdselt aktiivsuskoefitsiendiga). Kokkuvõttes tuli kateedritevahelise 1974. aasta sotsialistliku võistluse võitjaks poliitökonoomia kateeder, teiseks toiduainete tehnoloogia kateeder ja kolmandaks ehitustehnoloogia kateeder.

TEADUSLIKU UURIMISE LABORATOORIUMIDE VAHELISE SOTSIALISTLIKUS VÖISTLUSES osales 11 probleem- ja tööstusharulaboratooriumi. Võisteldi nelja tööloiku näitajate alusel. Teadusliku kaadri kvalifikatsiooni näitajates olid kolm paremat sanitaartechnika, töö ja juhtimise teadusliku organiseerimise ning ehitusmaterjalide laboratooriumid. Teadustöö on kõrgeima efektiivsusega mineraalväetiste ja -söötade, põlevkivikeemia ja sünteesi ning töö ja juhtimise teadusliku organiseerimise laboratooriumides. Side õppetöoga on hästi korraldatud tööstusliku soojusenergeetika, toiduainete ning töö ja juhtimise teadusliku organiseerimise laboratooriumides. Ühiskondlik-poliitilises tegevuses on teistest ees töö ja juhtimise teadusliku organiseerimise, põlevkivikeemia ja sünteesi ning pulbermetallurgia laboratooriumid. Arväärtajate alusel kujunes paremusjärjestus selliseks — töö ja juhtimise teadusliku organiseerimise, sanitaartechnika ning tööstusliku soojusenergeetika laboratoorium. Ekspertid hindasid teistest paremateks sanitaartechnika, põlevkivikeemia ja sünteesi ning pulbermetallurgia laboratooriumi. 1974. aasta parimaks teadusliku uurimise laboratooriumiks osutus sanitaartechnika probleemlaboratoorium, teiseks jäi töö ja juhtimise teadusliku organiseerimise laboratoorium ning kolmandaks — põlevkivikeemia ja -sünteesi probleemlaboratoorium.

ISEMAJANDAVATE OSAKONDADE VAHELISE SOTSIALISTLIKU VÖISTLUSE võitjaks tuli eksperimentaal-konstrueerimisosakond, seda eelkõige tänu tublile kaasalõmismisele ühiskondlik-poliitilises tegevuses. Ülejäänud tööloikudes kujunesid kõigi osavõtjate tulemused väga ühtlaseks. Teise koha saavutas arvutuskeskus ning kolmanda trüki- ja kirjastusosakond.

ADMINISTRATIIVSETE ALLASUTUSTE VAHELISE SOTSIALISTLIKUS VÖISTLUSES tuli 15 osavõtja hulgas võitjaks kaadriosakond, jättes teiseks teadusliku uurimise sektori administratsiooni ja kolmandaks õppe-metoodikavalituse.

1974. aasta sotsialistliku võistluse kokkuvõtetele on võimalik põhjalikumalt tutvuda TPI a/ü. komitees. Kõik sotsialistliku võistluse tänuks puudutavad ettepanekud on tere-tulnud. Need palume esitada kuni 15. aprillini a/ü. komiteesse.

OLAV AARNA
TPI a/ü.-komitee
õppe-teadusliku komisjoni esimees

ÜKS KÜSIMUS
ametiühingukomitee välissuhete komisjoni esimehele **GENNADI SAKSALE:**
MIS OLI MÄRTSIKUISE ODESSAS-KÄIGU EESMÄRK?
«Käisin sealse poliittehnilise instituudi a/ü.-komitees, läbi rääkimas tervistatavate spordilaagrite tuusikute vahetamise suhtes eeloleval suvel. Kõne alla tulevad tuusikud meie Klooga laagrisse ja Odessa PI laagrisse «Tšaika.» Nii saab vahetada 10 tuusikut, iga neist annab laagrisviibimise õiguse 20 päevaks.

«Tšaika» asub Musta mere rannikul, 60 km Odessast, korraga mahutab kuni 700 inimest. Elatakse piki kõrget rannikut paiknevates hoonetes, 2-, 3- ja 4-kohalistes tubades. Vastse miljonilinnaga (Odessa sai selleks 25. jaanuaril k. a.) ühenduse pidamiseks, peatuvad kõik rongid spetsiaalselt laagri perioodiks avatud peatuses «Studentšeskaja».

Igal suvel naudib selles roheluses uppunud üliõpilaslaagris Musta mere mõnused sadu tundeid üle kogu me maa. Odessas-käigu tulemusena on selleks eeloleval suvel võimalus ka kümnelt TPI üliõpilasel.»

Tutvustame stipendiaate

* Saagem tuttavaks: ehitusteaduskonna neljanda kursuse üliõpilane Tiiu Soonurm. Erialaks tsiviilehitus, mille õppimise juurde kuuluvad projektid ja praktikad nõuavad soolihise aja, hobiks laulmine ja «Ellerheina» noorte kammerkoor. Eriala ja harrastuse vahel on Tiiu küllap leidnud aja jaotamise optimaalse variandi: juba neljandat semestrit saab ta V. I. Lenini nimelist stipendiumi.

TPI PARIM ATEISMITUNDJA

Tänavu algas võistlus sellele tiitlile viiendat korda. Senised võitjad on TPI ateismi-au hästi ülal hoidnud. Urve Rennik, ateismikonkursi esimene võitja, oli üliõpilisest üliõpilaste kokkulehest osavõtja ja lõpetas mõõdund kevadell instituudi medalliga. Paavo Lill, ülemõõdund aasta parim, oli samuti majandusteaduskonnast ja tõi sel aastal tööga «Filosoofia parteilisus ja ateism» (koos «Atheose» presidendiga Tiit Tomingasega) esikoha üliõpilisest ÜTÜ konkursilt. Mõõdund aastal läks esikoht elektrotehnikateaduskonda (LE). Tõnu Martma oli teistest parasjagu parem ning reisis ta suks Armeenia ja Aserbaidžani NSV-s.

Sel aastal läheb lahti mõned muutustega: ateismi aluseid õpitakse erinevates teaduskondades eri semestritel. Konkursist võivad osa võtta kõik TPI päevase osakonna üliõpilased.

Elektroautomaatika, elektroenergeetika ja ehitusteaduskonnas selgitati sügissemestril välja õpperühmade paremad ateismitundjad. Õpperühma parim ja kõik need, kes annavad arvestusel üle 90% õigeid vastuseid, pääsevad teise vooru, kus toimub konkurss-viktoriin. Vahetult võivad teistest voorust osa võtta eelmise aasta ateismikonkursi 10 paremat.

Pärast poolte teaduskondade võistlust on ees mõõdund aasta võitja Tõnu Martma 143,5 punktiga, kellele järgnevad:

2. Peep Eomõis (LS-21, 138 p.)
3. Sulev Kuiv (LS-21, 136,5 p.)
4. Merike Sööt (E-21, 136 p.)
5. Jüri Tagger (LA-21, 132,5 p.)
6. Sass Laasik (E-22, 130,5 p.)
7. Vello Raamat (TR-41, 130 p.)

Selline on võistluse poolte teel seis, mis võib veel tugevasti muutuda.

Ülejäänud teaduskondades toimu-

muud esimene ja teine voor kevadsemestri lõpul.

Lõplik paremusjärjestus selgub maikuus, kui võetakse kokku kõigi II vooru pääsenud üliõpilaste punktid, lisatakse neile punktid ateismialaste teaduslike ja referatiivsete tööde, konverentsidel ja konkurssidel esinemise eest, samuti ateistlike loengute eest. (Punktide arvestus on toodud «Teatnikus üliõpilastele», Tallinn, 1974, lk. 55).

Kes kogub kõige rohkem punkte, on TPI 1974/75. õppeaasta parim ateismitundja ja saab traditsiooni kohaselt preemiaks turismireisi. Premeeritakse üldse 10 paremat, meene saavad kõik teises voorus edukalt võistelnud.

Kuivõrd ÜTÜ tööde ja esinemiste punktid on olnud seni kõige kaalukamad, siis julge pealehakkamine on pool võitu!

KUULO VIMMSAARE
žürii esimees

MP - 10 AASTAT

Esimese juubelinä on jõudnud mineraalväetiste ja -söötade probleemlaboratoorium. TPI rektori käskkirja laboratooriumi asutamise kohta on välja antud 1. aprillil 1965. aastal.

Uue laboratooriumi juhendajaks sai tema loomise initsiaator, tollal dotsent, tehnikakandidaat Mihkel Veiderma. Juhataja kohale asus insener Rein Kuusik, kel tuli värvata töötajaid ja hankida seadmeid. TPI-st jäi insener Helgi Veskimäe, veel diplomandina asus tööle Anu Saarkuusk. Maardu keemiakombinaat loovutas Ernst Aasamäe ja Anne Rebese. 1966. aastal lisandusid TRÜ kasvandik Rutt Luisk-Ravaso ja vanemehaanik Juhana Peekma. Nad kõik on senini laboratooriumile truusi jäänud.

Laboratooriumi põhiülesandeks sai Eesti NSV ja Leningradi oblasti fosforiitide väetisteks ja sööda-fosfaadiks töötlemise uurimine. Uurimistöö põhiojektiks oli rea aastate jooksul maardu fosforiit, perspektiivsemate suundadena aga võeti käsile söödafosfaadi (fluorärastatud fosforiidi) ja topelstüperfosfaadi valmistamine. Töödati edukalt. Seda kinnitavad 1970/71. aastavahetusel kaitsitud kaks kandidaadiväitekirja (E. Aasamäe ja R. Kuusik).

Söödafosfaadide valmistamise uurimine jätkus Maardu keemiakombinaadis katseseadmel, mis rajati probleemlaboratooriumi initsiatiivil ja kaasabil. Koostöös Moskva teadlastega võitlesid sellel katseseadmel grupp probleemlaboratooriumi töötajaid eesotsas Rein Kuusikuga mitme aasta jooksul uurimistöö ja tööstuse piirimal. Raskusi oli palju, kuid need võideti ja projektiteerijad said kätte lähteandmed tööstusliku tsehni projektteerimiseks võimsusega 150 000 tonni söödafosfaati aastas.

Rida uurimusi on tehtud fosforiitide happelise lagundamise alal. On välja töötatud voolumetoodid liht- ja topelstüperfosfaadi saamiseks, samuti kompleksväetiste valmistamiseks eesti fosforiitidest (Maardu ja Toolse leiukoha proovid).

Laboratooriumist sai alguse superfosfaadi uus neutraliseerimismeetod põlevkivituha kasutamise, mis

võeti kasutusele Maardu Keemia-kombinaadis ja Kedainjai keemia-kombinaadis Leedus. Lahendati ka tellusostööstuse jääkmuuda ratsionaalse kasutamise probleem.

Mitmetest muudest tööstest võib märkida veel fosforiitide termilise rikastamise uurimist, eesmärgiga parandada karbonaatsete fosforiitide happelise lagundamise protsessi näitajaid. Hinnatavaid tulemusi on saadud fosfaadide segude analüüsi alal kromatograafia loonvahetuse, kolorimeetria, densitomeetria jt. meetodite kasutamise (M. Põidme).

Kõigi uurimuste aluseks fosforiitide töötlemisel on erinevate looduslike fosfaadide struktuuri, koostise ja omaduste määramine. Probleemlaboratooriumi vastavad tööd, mis hõlmavad kõiki tähtsamaid NSV Liidu ja ka mõnda välismaa fosforiiti, on leidnud tunnustust ja kasutamist. Tihedas seoses rakendusliku suunaga lahendatakse pidevalt teoreetilisi probleeme nii termilise protsesside kui ka happelise lagundamise valdkonnas.

Laboratooriumil on tihedalt sidemed Maardu keemiakombinaadi ja

Kohtla-Järve Lenini-nimelise põlevkivitöötlemise kombinatiga, viimasega just kompleksväetiste tootmise ettevalmistamisel. Sõbralik vahekorrad on ka mitmete kõrgete õppeasutuste ja tööstusharu teadusliku uurimise instituutidega.

Laboratoorium on püüdnud anda oma kogemusi jõudumööda edasi teadusvõistluste üliõpilastele kursuse- ja diplomitööde juhendamisel. Kahjuks takistas seda koostööd ja veel rohkem laboratooriumi põhitoode ruumikitsikus. Siiski loodame tulevikus — praegu projekteeritakse juurdeehitust keemiakorpusele, kus peaksime saama paremaid töötingimusi.

Rõõmsaks uudiseks laboratooriumireale oli tema teadusliku juhendaja professor Veiderma valimine ENSV Teaduste Akadeemia korrespondentliikmeks. Kaudselt on see tunnustus kogu laboratooriumi tööle. Teistest külist aga — just tänu prof. Veiderma juhendamisele ja mõtetööle on tööd tehtud kõvasti ja mis veel tähtsam — süstemaatiliselt ja sihikindlalt.

ERNST AASAMÄE
laboratooriumi vanemteadur

KONVERENTS

Keemiateaduskonnas toimus D. I. Mendelejevi nim. Üliõpilise Keemia Seltsi TPI algorganisatsiooniaruandis valimiskonverents. Põhjaliku aruande esitas algorganisatsiooni nõukogu esimees dotsent L. Schmidt.

Selgus, et algorganisatsiooni liikmed on nõukogu eestvedamisel oma teaduslike töödega toonud mitu aastat ära aukirja ja preemiaid üliõpilisest keemiaseltsi konkursidest. Ka on nõukogu teinud suurt tööd koos ÜTÜ vabariikliku nõukoga üliõpilaste teaduslike tööde konkursside korraldamisel. Käesoleval õppeaastal on konkurss järjekordselt välja kuulutatud. Kateedrid peaksid suunama rohkem üliõpilasi teaduslike töid tegema ja konkursile esitama.

Kiitva hinnangu algorganisatsiooni tööle andis keemia seltsi vabariikliku nõukogu presiidiumi esimees prof. H. Raudsepp. Ta leidis, et

algorganisatsioon peaks pöörama tähelepanu üliõpilaste laboratoorse tehnika töömeisterlikkuse tõstmisele ning keemiaalase silmapilri laiendamisele.

Sõnavõttudes öeldi tunnustusi algorganisatsiooni tööle, eriti märgiti algorganisatsiooni nõukogu esimehe dotsent L. Schmidt viisimatut tööd.

Konverentsi otsuses kohustus algorganisatsioon tutvustama seltsi liikmetele tuumaid teaduse saavutusi, organiseerima teaduslik-tehnilisi komandeeringuid ja ekskursionsioone, korraldama kohtumisi väljapaistvate teadlastega.

Algorganisatsiooni liikmete arv on suur — 470. Konverents valis töö paremaks juhtimiseks 23-liikmelise nõukogu ja 9-liikmelise presiidiumi, mille esimeheks jäi endiselt dotsent L. Schmidt.

EDVARD LUHAKOODER

ELU KUI MEIE AJA LUGU

© PROFESSOR O. ŠTEINI JUUBELIKS ©

pärisosaks — marksistlik-leninlik filosoofia. Kandidaadiväitekirja C. R. Jakobsoni kohta (1951), professorikute (1954). Ligi 20 aastat filosoofiakateedrite juhatamist Vabariiklikus Parteikoolis, TRÜ-s ja TPI-s. Tuhandeid loenguid, kümneid tuhandeid kuulajaid. Enamik vabariigi partei- ja nõukogude kaadrist, hulgaliselt tulevasi spetsialiste on professor Šteini juures filosoofiat õppinud, eksameid teinud, temalt saadud alg-tarkustele lisa nõutanud ja neid ellu rakendanud. Karl Marxi poolt kirja pandud meie filosoofia põhieesmärki — muuta maailma, muuta seda paremuse poole — on prof. Štein ise ja oma õpilaste kaudu ellu viinud. Ta on seda alati teinud põhi-mõtteselgelt, lähtudes võitlevalt parteiliselt positsioonilt, sallimata väärväiteid ja tõe kõverdamist, ükskõik, kas vildakus on olnud parem- või pahempoolse kallakuga.

Teeneka professori elu on nagu lugu meie ajast, lugu ühe kommunisti võitlejateest, mille sirgjoonelisus ja kirglikkus on eeskujuks neile, kes oma teed on alustanud hiljem. 4 ordenit, 5 medalit ja ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad tähistavad käidud teed.

Lugupeetav professor, võtke suure juubeli, kolmveerandajandi täitumisel vastu meie imeilus ja austus ning parimad soovid õpetada ja kasvatada ikka Teile nii omase noorusliku energia ning tõejanuga.

KOLLEEGID JA ÕPILASED FILOSOOFIA KATEEDRIST

Professor Šteinil on täitunud nii palju aastaid, kui neid on möödunud meie sajandi algusest. Sündinud 1900. aastal Tallinnas, on prof. Štein olnud mitte üksnes kapitalismilt kommunistide ülemineku ajastu tunnustaja, vaid sellest vahetu osavõtja, võitleja-kommunist, kes 55 aastat on olnud partei ridades alati sündmuste eesliinil:

* Vabatahtlikuna koduõjaja, legendaarse Punaste kasakate diviisi ratsapolgus Wrangeli ja bandiitide vastu.

* Kui noor Nõukogudemaa vajab oma haritlaskonda, õppis O. Štein Lääne Vähemurahvuste Kommunistlikus Ülikoolis ja kuulsas Punases professoris (N. K. Krupskaja nimelises Kommunistliku Kasvatuse Akadeemias). Järgnes töötamine õppejõuna.

* Kollektiviseerimisaastail taas kõige otsustavamal tööil — masina-traktorijaama poliitosa-konna ülem ja Vinnitsas partei rajoonikomitee sekretär.

* Noores Nõukogude Eestis keerukat ja võitluslikku ideoloogiatööd suunamas.

* Suure Isamaasõja aastail energiline töö võitlejate kasvatamisel diviisi poliitosa-konnas.

Ja pärast sõda see, mis on olnud ja jäänud professor Šteini

Harry Aarelaid — 50

Juba 1953. aastal näeme Harry Aarelaidi vanemõpetajana ja alates 1965. aastast dotsendi ametikohal, pidamas tehnoloogiliste protsesside alaseid loenguid. Juubilaril aktiivsel kaasalõõmisel organiseeriti automaatika laboratoorium, koostati hulk metoodilisi trükiseid ja programme.

Õppetööloikude loetelusse tuleks veel kanda metallide lõikamine, metallide lõikepingid, masinajuhitustehnoloogia, kursuseprojektid, diplomiprojektid, tööstuspraktika, loengud ITT kvalifikatsioonitõstmise kursustel jne.

Paralleelselt uue põlvkonna inseneride kasvatamisega täiendas juubilar end pidevalt. 1964. aastal kaitses H. Aarelaid kandidaadiväitekirja metallide lõikamise alal, tema teadustegevusse kuuluvad teaduslikud konverentsid, tööde avaldamine TPI toimetistes ja mujal.

Pingsa õppe- ja uurimistöökõrval on juubilar täitnud pidevalt ühiskondlikke ülesandeid.

Töö pause ei lase juubilar kaotsi minna, vaid täidab neid mõne õppe- või uurimistöök vajaliku eseme valmistamisega treid, frees- või lihvpingi taga. Pikemaid puhkempause on juubilar kasutanud oma kodu loomil- laks, kus nüüd juba varsti me- heikka jõudvad Andres ja In- derek saavad osa isa tehnikaalas- test kogemustest.

Masinatööstuse automatiseerimise kateeder õnnitleb juubilaril südamest. Siiras käepigistus kolleegidelt ja soov, et ees seisak- sid kordaminekud pedagoogika alal, teaduslikus ja ühiskondli- kus töös. Palju õnne!

Kolleegide nimel
KONSTANTIN TIPPO

10. aprillil pühitses oma 50. sünnipäeva masinatööstuse automatiseerimise kateedri õp- pejõud dotsent **HARRY AARELAID**.

Huvi masinate valmistamise kunsti vastu ning teoreetiliste ja praktiliste kogemuste olemasolu sel alal oli põhjuseks, et juubila- rist sai 1946. aasta sügisel TPI masinajuhitustehnoloogia eriala üliõpilane.

Edukatele üliõpilasaastatele järgnes 1952. aastast assistendi tegevus samal aastal loodud ma- sinaehituse tehnoloogia kateed- ris. Napp õppebaas ja uute la- boratoorsete tööde juurutamine nõudis palju energiat. Noorel õppejõul tuli remontida pinke, valmistada laboratoorseteks töö- deks vajalikke rakiseid, täien- dada õpetamise metoodikat. Nii tuli vilumus noorte aktiivseks kaasatõmbamiseks õppetöösse.

HEAST TAHEST, KASUTAMATA RESERVIDEST JA KOHUSETUNDEST.

Tänavused TPI meistriõistlused vabamaadluses olid viimaste aastate pingelisemad. Ühtlase konkurentsi tõttu oli võimatu teha prognoose võitja teaduskonna kohta. See selgus alles viimastes matšides. Mitme teaduskonna poolt olid seekord väljas ka spetsiaalselt juhenda- jad — kuulub ju vabamaadlus teaduskondadevahelise sparta- kaaži arvestusse.

Paremusjärjestus kujunes järgmiseks:

1. Ehitusteaduskond.
2. Elektroenergeetikateaduskond.
3. Mehaanikateaduskond (mullune võitja).
4. Majandusteaduskond.
5. Keemiateaduskond.
6. Elektroautomaatikateaduskond.

Kuid oleks võinud olla ka hoopis teisiti.

Oleks, sest mitmed kindlad punktitoojad jäid võistlustest eemale. Näib, et IV kursusele jõudmisega, seega kohustusliku kehalise kasvatuse kadumisega, kaob huvi ka oma spordiala vastu ja lõpetatakse siis, kui on parajasti jõudnud aeg meistri- normi täitmiseks. Eriti käib see juba I järgu maadlejate, (Mart Mutso KA-82, Kalle Reiter AV-101, Mart Kiisel LE-61), kuid ka nende kohta, kellel I järk käega- katsutavas kauguses (Igor Sen- juškin ja Aleksander Agafonov MM-88). Tundub, et palju higi on valatud asjata. Püramiidi alus sai loodud, kuid püramiidi tipust ei saanud asja. Ja oma kollektiivi, oma teaduskonna ees jäädi kohusetunde osas veel võlglasteks!

Kuid leidub ka neid, keda ei sega kohustusliku kehalise kasvatuse puudumine ja kes oma teaduskonna eest on valmis võistleva ka siis, kui treening on võib-olla jäänud ajapuudusel lünklikuks (Jüri Murel AL-81, Valeri Ivanov EE-87, Mati Tael TL-81, Raimund Talts AJ-81, Rannar Loemaa KM-81). Toomas Aavik (E-43) ja Avo Sink (ED-61) saaksid arvestuse ka ainult klassikalise maadluse eest, kuid nad võistlesid ka vabamaadluses ja viisid ehitusteaduskonna vöidule.

Rõõmustas mitmete I kursuse

Sport

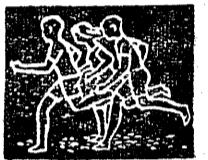
LIIKME-MAKSUD

82% üliõpilastest on tasunud spordiklubi käesoleva aasta liikme- maksu.

Hästi on tegutsenud majandustea- duskond (k/k nõukogu esimees K. Vaikjärv, TI-61), kes tuli esi- kohale oma 94,06%-ga. Meeldiva ül- latuse valmistis elektroenergeetika- teaduskonna spordirahvas, kes tänu heale organiseerimisele (k/k nõu- kogu esimees T. Veskus, AV-61) sai kokku 92,899% ja tõusis seni krooni- liseks kippunud V-VI kohast tei- seks. Ka ehitusteaduskond (k/k nõu- kogu esimees E. Raa, EE-61) on ol- nud tubli 84,887%-ga.

Halvem on olukord mehaanika- teaduskonnas (77,746%), elektroau- tomaatikateaduskonnas (73,961%) ja keemiateaduskonnas (57,647%). Tänu õpperühmade kõikidele tub- lidele spordiorganisatoritele. Ei tohi aga unustada, et 1974. a. vasta- vast näitajast oleme veel 10% maas. Niisiis on vaja neil spordiorgani- saatoril, kel see töö tegemata, kiir- resti asja juurde asuda. Liikme- maksude kogumine on üks näitajaid teaduskondade kehakultuurikollek- tiivide massilise kehakultuuri- ja sporditöö ülevaatusel.

AINO RAST
Spordiklubi juhataja

Talvine VTK

Esmakordselt toimusid TPI meist- riõistlused talvises VTK mitme- võistluses. Suusatamine tuli asen- dada kiirränakuga. Startinud 32 nais- ja 49 meesüliõpilase ning tee- nustajate hulgas oli väga palju ni- mekaid sportlasi.

Käte kõverdamises ja sirutami- ses toenglamangus olid naiste hul- gas kolmeks paremaks 1. Saima Maripuu — KÜ-41 (24 korda, 90 punkti); 2. Merike Pii- den — KM-41 (20, 61); 3. Liidia Pai — KÜ-41 (17, 46).

3 km kiirränakus: 1. Riina Tupits — TL-21 (13.10, 175 p.); 2. Katrin Kask — TI-21 (13.25, 168 p.); 3. Hillevi Talv — LE-21 (13.30, 165 p.).

Laskmises: 1. Riina Tupits — TL-21 (48 silma, 100 p.); 2. Sirje Reimers — AO-41 (47, 90 p.).

Võrdse 46 silma said Saima Maripuu, Marina Kagan (LR-27) ja Maie Kraan (MO-21). See tagajärg andis 80 punkti.

Mitmevõistluse parimad: 1. Riina Tupits 318 p., 2. Saima Ma- ripuu 292 p., 3. Hillevi Talv 259 p.

Meesest võitis mitmevõistluse Jaan Marjundi (KÜ-21, 600 p.); järg- nesid 2. Kalev Hunt (E-24, 543 p.); 3. Jüri Lütter (AV-67, 541 p.).

Rippes käte kõverdamises oli 23 korraga parim Kalev Hunt (150 p.). Järgnesid Jaan Marjundi (22 k., 140 p.) ja Peeter Arikas (E-21, 19 k., 110 p.).

6 km kiirränakus olid parimad: 1. Jüri Lütter (AV-67, 19.45, 451 p.); 2. Andres Lume (KO-61, 20.41, 423 p.); 3. Rein Pruuli (EE-61, 20.57, 415 p.).

Laskmises: 1. Aleksei Gansen (E-27, 48, 100 p.), 47 silma (90 p.) laskisid Kaiju Vaik- järv (TI-61), Ants Kangro (E-42) ja Ilmar Veebel (E-21).

Naiskondadest võitsid keemikud elektroautomaatikute ja majandus- teaduskonna ees. Meeskondadest olid esimesed ehitajad elektroener- geetikute ja keemikute ees. Kah- juks polnud ühegi meesvõistlejaga esindatud mehaanikud ja elektro- automaatikud.

A. TŠESNOKOV

Vastutava toimetaja aset
M. RANDVEER

«Таллинский политехник», ор- ган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Таллинского политехнического института.

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn.
Pikk 40/42.

Hind 2 kop.

Tellijumise nr. 678

MB-02579

Esimesed külalisvõistlejad TPI spordihoones

28.—30. märtsil korraldas TPI tennissektioon üues spordi- hoones tenniseturniiri nelja kõr- gema kooli — Tartu Riikliku Ülikooli, Leningradi Riikliku Ülikooli, Leningradi Tehnoloogia Instituudi ja Tallinna Poli- tehnilise Instituudi tennisvõist- kondadele. 16 mees- ja 16 nais- mängijat selgitasid välja pare- mad üksikmängijad ja võistkon- nad.

Individuaalselt võitis naiste turniiri L. Stšegoleva (LRÜ), kes poolfinaalis alistas L. Lauriti (TPI) ja finaalmängus M. Kuz- netsova (LTI). Meeste turniiril jõudsid poolfinaalidesse meie võistlejad R. Reile ja J. Kree, kuid seal tuli neil vastu võtta kaotused S. Kozuharilt (LTI) ja K. Kullilt (TRÜ). Otsustavas

kohtumises võitis S. Kozuhar K. Kulli tasavägise mängu järel 3:6, 7:5, 6:3.

Võistkondlikus arvestuses tuli esikohale LTI 74,5 punktiga; 6,5 punkti vähem kogus LRÜ ja 10 punkti vähem sai TPI võistkond.

Eelmine talvine turniir toimis möödunud septembris Käärikul, kus kindla võistkondliku esikoha saavutas LRÜ. Käesolevaks tur- niiriks olid võistkonnad pare- mini valmistunud ja võistlus kulges väga tasavägiselt. Kõige suurema edusammu tegi LTI võistkond, kes eelmisel turniiril oli kolmas, nüüd aga esimene. Lõpliku paremusjärjestuse sel- gitab aprillikuul kolmas turniir samade võistkondade vahel Len- ningradis.

V. TOPAASIA

MÄLUTURNIIR — 75

AÜVK üliõpilasnõorsoo kom- isjoni ja ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasnõukogu eestvedamisel toimub käesoleva aasta 20. aprillil Suures Isamaasõjas võidu saavutamise 30. aastapä- va tähistamiseks suur mälu- mäng. Võistluse läbiviimise ko- haks saab selleks ajaks avatav uus TRÜ üliõpilaskohvik Tar- tus, Leningradi mnt. 27. Tur- niiri algus kell 17. Osa võtavad kõigi Eesti kõrgemate koolide — TRÜ, TPI, TPedI, ERKI, EPA

ja TRK esindajad. Võistkonnas on kolm tudengit. Parimatele on AÜVK poolt tasutaikud, järgmis- tele väiksemad auhinnad. Vik- toriini vaheaegadel muusikat ansambliit.

Ootame kõiki mälumänguhu- vilisi kaasa elama lemmikvõist- kondadele!

GENNADI SAKS
Mäluturniiri-75
orgkomisjoni liige.